

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Фінансів

Допущено до захисту
завідувач кафедри

к.е.н,

Волохова І.С.

“ ____ ” _____ 2020 р.

РЕФЕРАТ

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 6.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за темою:

**«ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ»**

Виконавець

Студент факультету фінансів та
банківської справи

Ібрагімлі Ібрагім Ельчин огли

/підпис/

Науковий керівник

к.е.н., ст. викладач

Кир'язова Т.О.

/підпис/

Одеса 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Інституційні перетворення, зумовлені трансформацією вітчизняної економіки, обумовлюють необхідність удосконалення механізму формування державного бюджету у системі економічного розвитку країни. Від якості та своєчасності прийняття рішень щодо формування державного бюджету залежить результативність бюджетного регулювання. Важливим є запровадження дієвих бюджетних механізмів у системі інституційного середовища суспільства, посилення фінансової стійкості державного бюджету. **Це підтверджує актуальність вибраної теми.**

Питанням «особливості формування державного бюджету в сучасних умовах» займається багато вчених, серед яких: Голов С. Ф. , Гусаревич Н.А. , Дерлиця А.Ю. , Дорошенко О.О. , Квасницька Р. С., Ковальов Ю.В., Крисоватий А. І., Лободіна З. М. , Нікітішин А. О., Маринович У., Руденко Ю.М., Семененко Є.Г., Токар В.В., Тулай О. І. , Щербина В.В., Хомутенко В.П., Януль І.Є..

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження особливостей формування дохідної частини державного бюджету та визначення шляхів оптимізації

Під час написання бакалаврської роботи поставлені наступні завдання:

- Визначення соціально – економічна сутності, призначення та ролі доходів бюджету;
- Визначення структури, класифікації та джерел формування доходів Державного бюджету;
- Визначення проблем планування та виконання дохідної частини Державного бюджету України;
- Проведення моніторингу податкових надходжень дохідної частини Державного бюджету за 2015 – 2019 роки;

- Проведення моніторингу неподаткових надходжень Державного бюджету, трансфертів та доходів від операцій з капіталом за 2015 – 2019 роки;
- Аналіз зарубіжного досвіду формування державного бюджету та можливості його імплементації в українську практику;
- Визначення векторів оптимізації та резервів зростання доходів Державного бюджету в сучасних умовах.

Об'єктом дослідження є процес формування дохідної частини державного Бюджету України.

Предметом дослідження є економічні відносини між фізичними й юридичними особами та державою, що виникають у процесі формування доходів державного бюджету.

Під час написання кваліфікаційної роботи були використані наступні методи: діалектичний метод наукового пізнання взаємозв'язків і проблем взаємодії дохідної частини державного бюджету. При проведенні аналізу доходів державного бюджету використовувався горизонтальний аналіз (для порівняння показників з відповідними показниками за попередні періоди); метод аналізу та синтезу при визначенні закономірностей, що мають місце в процесі реалізації дохідної частини державного бюджету та перспектив її розвитку. У формуванні результатів дослідження використовувалися графічні та графоаналітичні методи (діаграми та інформаційні таблиці).

Інформаційну базу дослідження складають закони України та нормативно-правові акти, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, статистичні матеріали Державної Казначейської служби України, статистичні дані, опубліковані Державною службою статистики України.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти формування Державного бюджету**» досліджено соціально – економічну сутність, призначення та роль доходів бюджету; визначено структуру, класифікацію та джерела формування доходів Державного бюджету; проаналізовано проблеми планування та виконання дохідної частини Державного бюджету України.

У другому розділі «**Практика виконання Державного бюджету за доходами за 2015 – 2019 роки**» здійснено моніторинг податкових надходжень дохідної частини Державного бюджету за 2015 – 2019 роки та неподаткових надходжень Державного бюджету, трансфертів та доходів від операцій з капіталом за 2015 – 2019 роки.

У третьому розділі «**Напрями вдосконалення формування Державного бюджету**» розглянуто зарубіжний досвід формування державного бюджету та можливості його імплементації в українську практику, проаналізовано вектори оптимізації та резерви зростання доходів Державного бюджету в сучасних умовах.

ВИСНОВКИ

На підставі викладеного та проаналізованого матеріалу ми дійшли наступних висновків:

1. Державний бюджет є одним із вагомих інструментів регулювання суспільного розвитку, у процесі його формування та виконання здійснюється розробка основних напрямів використання бюджетних коштів, відповідно до основних завдань розвитку економіки країни. Державний бюджет є складовою фінансового забезпечення економічного зростання. Необхідним є здійснення аналізу формування доходів та видатків державного бюджету як вагової складової бюджетного процесу.

2. Державні доходи становлять фінансову базу її функціонування, їх, як правило, класифікують за джерелами надходження коштів у бюджет. Цим політична, економічна і соціальна діяльність держави вже передбачає державні доходи як об'єктивну необхідність і закономірну реальність. Від величини та динаміки доходів державного бюджету залежить рівень забезпеченості держави ресурсами для виконання покладених на неї завдань.

3. Сутність доходів проявляються в процесі їх формування, розподілу та відтворення з метою забезпечення фінансування суспільно необхідних видатків. Вони функціонують в умовах розширеного суспільного відтворення і мобілізації бюджетних ресурсів в єдиному фонді грошових коштів з метою використання для забезпечення виконання функцій держави. Для функціонування держави необхідна наявність певних фінансових ресурсів, що дозволяли би їй здійснювати свої функції та реалізовувати певні завдання, що перед нею стоять.

5. Перебіг бюджетного процесу минулих років свідчить про недоліки взаємодії гілок влади, а також між фракціями і навіть між окремими депутатами та урядом на його ранніх стадіях. Те, що проект, будучи внесеним на розгляд у парламент, викликає хвилю критики та зауважень, нерідко відправляється на доопрацювання, свідчить про недостатню співпрацю, інформування та узгодження інтересів усіх учасників

бюджетного вибору при його складанні. Цим значною мірою пояснюється складність і тривалість сесійного обговорення, яке створює умови для політичного та популістського впливу.

Світова ж практика свідчить про протилежну тенденцію – процедура ухвалення бюджету в сесійному залі є в більшості випадків нетривалою і формальною. Потребує подальшого удосконалення питання законодавчого регулювання бюджетних правовідносин, координації діяльності органів державної виконавчої влади щодо формування показників бюджетної системи. Питання удосконалення стосунків між ланками бюджетної системи завжди є актуальними. Чинний бюджетний механізм, при якому Ради вищого рівня встановлюють нормативи відрахувань для низів, призводить до паралічу органів місцевого самоврядування.

6. До основних проблем бюджетно-податкової політики належать:

- нестабільність та недосконалість бюджетно-податкового законодавства, що негативно впливає на формування податкових надходжень та їх виконання, сприяє розширенню впливу на цей процес політичних, корпоративних та інших факторів; - високий податковий тиск;

- надання податкових пільг, які впливають на ефективність формування доходів бюджету. Безсистемне та невиправдане надання податкових пільг (велика кількість податкових пільг для одних підприємств означає високі податкові ставки для інших, що змушує останніх ховати свої доходи з метою збереження конкурентоздатності), звільнень від оподаткування та масштабне ухилення від сплати податків звужує базу оподаткування;

- зростання державного боргу, у тому числі й податкового;

- значна нерівномірність розподілу податкового тягаря внаслідок масштабного ухиляння від сплати податків.

7. Проведений аналіз теоретичних підходів, а також аналіз зарубіжного досвіду дозволяють виділити основні напрями або концептуальні підходи до процесу модернізації системи бюджетного планування та підвищення ефективності державних видатків:

1. Відсутність комплексного підходу може звести нанівець всі наміри держави, Уряду (як представника держави) та державних органів, які реалізують програму Уряду.

2. У світі не існує стандартного підходу до підвищення ефективності державних доходів, який можна було б застосувати безпосередньо в Україні.

3. Оцінка ефективності не буде повною при відсутності заздалегідь заданих параметрів реалізації намірів Уряду та державних органів, що виражаються в конкретних результатах. При цьому важливу роль відіграє наявність взаємопов'язаних стратегії і тактики досягнення поставлених завдань, прийнятих для реалізації конкретних заходів з урахуванням історичного досвіду, поточної економічної ситуації, тобто ступеня актуальності сучасних суспільних проблем.

4. Необхідність здійснення трансформації системи фінансового менеджменту в державних органах. Профільні підрозділи та їх співробітники повинні бути відповідальними за витрачання бюджетних ресурсів у процесі своєї діяльності і за досягнення запланованих результатів. Політика формування дохідної частини держбюджету в різних країнах має свою специфіку, яка пов'язана з особливостями соціально-економічної моделі, яка зазнає розвитку в тій чи іншій країні.

Вирішення проблем бюджетно-податкової політики має розпочатися, по-перше, з прийняття ефективного законодавства, забезпечення його стабільності, простоти й однозначності в трактуванні.

По-друге, проведення інвентаризації діючих пільг та пільгових режимів з метою оцінки їх ефективності та доцільності. Виходячи з досвіду розвинених країн, що найчастіше надають пільги на умовах податкового кредиту, можна запропонувати наступне впорядкування податкових пільг в Україні: пільги не повинні бути особистими (надаватися окремим платникам), вони повинні мати цільовий характер. Тобто суми, які підприємства отримують в якості відрахувань від податкової бази, а також

зменшення податкового зобов'язання мають розглядатися як субсидії і використовуватися на законодавчо встановлені цілі.

По-третє, необхідна переорієнтація податкової політики із суто фіскальних цілей на стимулювання економічного зростання. З точки зору державного регулювання економіки найважливіше значення має регулююча функція податків. За її допомогою держава гармонізує свої інтереси з інтересами платників.

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра
Ібрагімлі Ібрагім Ельчин огли
«Особливості формування державного бюджету в сучасних умовах»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2020 рік

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

В роботі досліджено соціально – економічну сутність призначення та роль доходів бюджету; структуру, класифікацію і джерела формування доходів Державного бюджету; визначено проблеми планування та виконання дохідної частини Державного бюджету України; проведено моніторинг податкових надходжень дохідної частини Державного бюджету за 2015 – 2019 роки; проведено моніторинг неподаткових надходжень Державного бюджету, трансфертів та доходів від операцій з капіталом за 2015 – 2019 роки; проаналізовано зарубіжний досвід формування державного бюджету та можливості його імплементації в українську практику; визначено вектори оптимізації та резервів зростання доходів Державного бюджету в сучасних умовах.

Предметом дослідження є економічні відносини між фізичними й юридичними особами та державою, що виникають у процесі формування доходів державного бюджету.

Ключові слова: доходи; державний бюджет; формування бюджету; міжбюджетні трансферти; податкові надходження; неподаткові надходження

ANNOTATION

qualification work for a bachelor's degree
Ibrahimli Ibrahim Elchin oglu
"Features of the state budget in modern conditions"
Odessa National Economic University
Odessa, 2020

Qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions and a list of references.

The socio - economic essence of the purpose and role of budget revenues is investigated in the work; structure, classification and sources of State budget revenues; identified problems of planning and implementation of the revenue side of the State Budget of Ukraine; the tax revenues of the revenue part of the State Budget for 2015 - 2019 were monitored; monitoring of non-tax revenues of the State budget, transfers and revenues from capital transactions for 2015 - 2019; the foreign experience of formation of the state budget and possibilities of its implementation in the Ukrainian practice are analyzed; the vectors of optimization and reserves of state budget revenue growth in modern conditions are determined.

The subject of the study is the economic relations between individuals and legal entities and the state, which arise in the process of forming state budget revenues.

Keywords: income; National budget; budget formation; intergovernmental transfers; tax revenues; non-tax revenues.